

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
Дніпровський інститут

Затверджую:

Директор Дніпровського інституту

ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Анатолій КРИВОНОС

“ 18 ” квітня 20 22 р.

Схвалено на засіданні

кафедри ПСИХОЛОГІЇ

Протокол № 8

Зав. кафедри Євген ШАНТИР

“ 12 ” квітня 20 22 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Візуальна психодіагностика

Спеціальності **053 «Психологія»**
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня **перший (бакалаврський) рівень**
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми: **053 «Психологія»**
(шифр і назва освітньої програми)

Розробник (-и) си­ла­бу­су нав­чаль­ної дис­ци­плі­ни:

Кучинова Наталя Миколаївна , кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

Викладач:

Кучинова Наталя Миколаївна , кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

Си­ла­бу­с роз­гля­ну­то і зат­вер­д­же­но на засі­дан­ні ка­фе­дри психології

Про­то­кол від 02 вересня 2022р № 2

Завідувач кафедри *Шантур Євген Євгенійович* , к. мед. н. доцент кафедри психології _____
підпис

Керівник (гарант) освітньої програми

Канюка Галина Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Дніпровського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

(підпис)

Си­ла­бу­с пе­ре­ві­ре­но

. . 20 р.

Де­кан

(підпис)

Наталія КУЛІНЕНКО

Пролонговано:

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПБ)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

1	Назва дисципліни	Візуальна психодіагностика
2	Викладач	Кучинова Наталя Миколаївна
3	Посада викладача	кандидат психологічних наук,
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
5	Рік підготовки	4
6	Семестр	8
7	Лекції (год.)	26
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	14
9	80	60
10	Кількість кредитів	4
11	Загальна кількість годин	120
12	Види поточного контролю	поточне опитування, контрольні тестування, реферати,
13	Вид підсумкового контролю	8 семестр - екзамен

2. Анотація навчальної дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Психодіагностика» є необхідною складовою професійної підготовки майбутніх психологів, і знайомить з теорією, принципами та інструментами оцінки і вимірювання індивідуально-психологічних особливостей особистості. Проведення психодіагностичного обстеження є необхідним при психологічному консультуванні, психокорекції, психотерапії та інших видах діяльності в усіх напрямках практичної психології.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Психодіагностика функціонує і розвивається у нерозривному зв'язку як із багатьма психологічними науками («Загальна психологія», «Вступ до спеціальності», «Експериментальна психологія» та ін.), так і з тими, що сфокусовані на проблемах розвитку та навчання особистості, її життєвого потенціалу, а також з тими, що стосуються психічного здоров'я та професійного становлення особистості. Зокрема, розгляд психологічних проблем психічного здоров'я особистості неможливий без відповідного знання особливостей функціонування та розвитку психіки, тобто без використання знань щодо розвитку психічних властивостей, станів та особливостей особистості.

Своєю чергою, здобутий студентами у ході вивчення навчальної дисципліни «Психодіагностика» фрагмент соціокультурного досвіду у вигляді системи знань, умінь, норм і цінностей стане теоретичним підґрунтям подальшого вивчення на наступних рівнях таких навчальних курсів, як проходження виробничої практики (стажування) і підготовці освітньо-кваліфікаційних робіт (написання міждисциплінарних курсових, дипломної роботи тощо).

2.3. Мета вивчення навчальної дисципліни - є формування системи знань щодо психодіагностики як науки і забезпечення теоретичної підготовки майбутніх спеціалістів; формування практичних вмінь проведення психодіагностичного обстеження і забезпечення практичної підготовки майбутніх спеціалістів; сприяння самопізнанню та особистісному розвитку здобувачів, формуванню психодіагностичного мислення, активізації творчого потенціалу майбутніх психологів.

Досягнення мети передбачає ознайомлення здобувачів із загальною парадигмою, концепціями та сучасними науковими теоретичними основами психодіагностики, ознайомлення здобувачів з різноманітним психодіагностичним інструментарієм.

2.4. Завдання навчальної дисципліни.

1. Формування у здобувачів теоретичних та практичних уявлень про діагностичні методи та підходи до розв'язання психодіагностичних задач.

2. Розуміння основні стратегії та етапи конструювання психодіагностичних методик.

3. Освоєння конкретних методик психодіагностики пізнавальних процесів, особистісних та міжособистісних властивостей дітей шкільного, молодшого шкільного, підліткового і юнацького віку та дорослих.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення навчальної дисципліни.

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

Професійні компетентності:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій
- Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)
- Здатність дотримуватися норм професійної етики
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
- Здатність збирати, аналізувати, систематизувати та використовувати у практичній діяльності інформацію щодо психологічних особливостей професійної діяльності у соціокультурній сфері.
- Здатність використовувати засоби культури та мистецтва у просвітницькій, психопрофілактичній діяльності та наданні психологічної допомоги різним верствам населення.

2.6. Програмні результати навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
- Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження
- Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

(тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

- Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо,.
- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога
- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у Розробляти та реалізовувати програми психологічного супроводу професійної діяльності у соціокультурній сфері
- Розробляти та реалізовувати психопрофілактичні та психокорекційні (індивідуальні та групові) програми засобами культури та мистецтва.

3. Політика навчальної дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених здобувачами критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу здобування; у випадку не відпрацювання здобувачем усіх передбачених занять до екзамену він не допускається; пропущені заняття обов'язково мають бути відпрацьовані. Форму і час відпрацювання здобувач та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

4. Програма навчальної дисципліни:

Тематика курсу					
Тема, план лекції	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Розділ 1. Загальні питання психодіагностики.					
Тема 1. Вступ до психодіагностики. 1. Загальне уявлення про психодіагностику. 2. Загальні принципи, що визначають морально-етичні норми психодіагностики. 3. Психодіагностичне обстеження: характеристика процесу. 4. Психологічний діагноз як результат психодіагностичного обстеження.	Лекція	1-3, 7-10	10	11 балів	
Тема 2. Методи психодіагностики. 1. Психодіагностичні методи: поняття, загальні підходи до створення й використання. 2. Загальна класифікація методів психодіагностики. 3. Спостереження як психодіагностичний метод. 4. Експериментальні методи психодіагностики.	Лекція	1-3, 7, 9	10	11 балів	

5. Опитувальні психодіагностичні методи: характеристика, види опитувальників.					
6. Проективні психодіагностичні методики: характеристика, класифікація.					
Тема 3. Тести і тестування у психодіагностиці. 1. Загальне уявлення про психодіагностичні тести. 2. Класифікація психодіагностичних тестів. 3. Загальні правила проведення тестування та вибору методики. 4. Процедура проведення тестування. 5. Складові частини тесту та вимоги до тестів. 6. Психометричні характеристики тестів.	Лекція	1-3, 7-10, 18	12	11 балів	
Разом за розділом 1			32	33	
Розділ 2. Методики психодіагностики психічних особливостей людини.					
Тема 4. Діагностика пізнавальної сфери. 1. Методи діагностики властивостей уваги. 2. Методи діагностики пам'яті. 3. Методи діагностики логічних форм мислення. 4. Інтелект та його вимірювання. Тести інтелекту. 4.1. Тест інтелекту Векслера. 4.2. Прогресивні матриці Равена. 4.3. Тест структури інтелекту Амтхауера.	Лекція, практичне заняття	7-12	17	11 балів	
Тема 5. Діагностика особистості за допомогою опитувальників. 1. Діагностика емоційної сфери. 2. Діагностика мотиваційної сфери особистості. 3. Діагностика ціннісно-сміслової сфери особистості. 4. Типологічні особистісні тести.	Лекція, практичне заняття	12-16	15	11 балів	
Тема 6. Діагностика особистості за допомогою проективних методик. 1. Проективні особистісні методики. 2. Тематичний апперцептивний тест. 3. Тест тематичної апперцепції Х. Хекхаузена. 4. Методика малюнкової фрустрації С. Розенцвейга. 5. Методика «Ділові ситуації». 6. Тест гумористичних фраз.	Лекція, практичне заняття	3, 11, 15	13	12 балів	

Тема 7. Методика діагностики міжособових відносин. 1. Методики для діагностики особливостей сімейних відносин. 2. Діагностика міжособових відносин Т. Лірі. 3. Методика К. Томаса для оцінки способів реагування у міжособистісному конфлікті. 4. Соціометрія.	Лекція, практичне заняття	6, 7-9, 10-12	13	12 балів	
Разом за розділом 2			58	46	
Разом			90	79	

5. Тематика семінарських (або практичних) занять

Практичне заняття № 1

Тема: «Діагностика пізнавальної сфери» (4 години)

Питання для обговорення:

1. Інтелект та його вимірювання.
 2. Тести інтелекту.
 3. Тест інтелекту Векслера.
 4. Прогресивні матриці Равена.
 5. Тест структури інтелекту Амтхауера.
- Література: 1, 3, 16, 18.

Практичне заняття № 2 (2 години)

Тема: «Діагностика особистості за допомогою опитувальників»

Питання для обговорення:

1. Шкала проявів тривожності Дж. Тейлор.
 2. Методика для діагностики особистісної та ситуативної тривожності Ч. Д. Спілбергера
 3. Методика діагностики шкільної тривожності Філіпса.
 4. Опитувальник МВІ для діагностики емоційного вигорання.
 5. Опитувальник мотивації досягнення А. Мехрабиана.
 6. Опитувальники Елерса.
 7. Тест смисложиттєвих орієнтацій (СЖО).
 8. Методика «Ціннісні орієнтації М. Рокича.
- Література: 1-3, 7-9, 15-17.

Практичне заняття № 3 (2 години)

Тема: «Діагностика особистості за допомогою проєктивних методик»

Питання для обговорення:

1. Тематичний апперцептивний тест.
 2. Тест тематичної апперцепції Х. Хекхаузена.
 3. Методика малюнкової фрустрації С. Розенцвейга.
 4. Методика «Ділові ситуації».
 5. Тест гумористичних фраз.
- Література: 1-6, 8, 10-14.

Практичне заняття № 4 (2 години)

Тема: «Методика діагностики між особових відносин»

Питання для обговорення:

1. PARI (Сімейне життя очами матері).
2. Методика діагностики батьківського ставлення Варга та Століна.
3. Діагностика міжособових відносин Т. Лірі.
4. Методика К. Томаса для оцінки способів реагування у міжособистісному конфлікті.

5. Соціометрія.
Література: 1-3, 5, 6, 8, 14.

6. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1	Вступ до психодіагностики.	8
2	Методи психодіагностики.	8
3	Тести і тестування у психодіагностиці.	8
4	Діагностика пізнавальної сфери.	9
5	Діагностика особистості за допомогою опитувальників.	9
6	Діагностика особистості за допомогою проєктивних методик.	9
7	Методика діагностики між особових відносин.	9
Разом		60

7. Перелік питань на підсумковий контроль знань (екзамен)

1. Назвіть визначення терміна «психодіагностика».
2. Назвіть функції психодіагностики в рішенні теоретичних і практичних проблем психології.
3. Опишіть основні сфери використання психодіагностики.
4. Проблеми науково-дослідницької діяльності психологів як одного з напрямків роботи.
5. Проблеми розробки та застосування психологічних методів діагностики і методів психологічного впливу.
6. Опишіть основний зміст етапів психодіагностичного обстеження.
7. Назвіть і опишіть види психологічних висновків.
8. Назвіть предмет психодіагностичного діагнозу.
9. Перерахуйте основні професійно-етичні принципи в психодіагностиці.
10. Що таке психодіагностичний метод? Що таке тест?
11. Що повинен включати в себе психологічний тест? Яка його структура (по А.Г. Шмелюву)?
12. Що таке проєкція в психоаналізі? Що таке проєкція в психодіагностики? Чим вони відрізняються? Які ознаки проєктивних методик?
13. Вибрати кілька видів проєктивних методик і розповісти про них (автор, рік створення, призначення).
14. Які етапи включає процедура стандартизації психодіагностичної методики?
15. Дайте визначення поняття тестових норм. Які види тестових норм?
16. Які види шкал існують? Чим вони відрізняються?
17. Дайте визначення поняття надійності психодіагностичної методики. Які види надійності існують?
18. У чому полягає валидизація тестів? Перерахуйте основні види валідності.
19. Що включає в себе пізнавальна сфера?
20. Виберіть три методи психодіагностики різних пізнавальних процесів і охарактеризуйте їх: назва, автор, рік створення, призначення, теоретична основа, приклад використання.
21. Що таке інтелект? Які підходи до діагностики інтелекту Ви знаєте? Наведіть приклади (не менше двох).
22. Які можуть виникнути труднощі при діагностиці психічних станів?
23. Виберіть три суб'єктивно-оціночних методи психодіагностики психічних станів і охарактеризуйте їх: назва, автор, рік створення, призначення, теоретична основа, приклад використання.
24. Як розуміється особистість у вітчизняній психології? Які ще визначення особистості Ви знаєте?

25. Які підходи до психодіагностики особистості Ви знаєте? Виберіть два підходи і розкрийте їх сутність.

26. Які опитувальники структури особистості Ви знаєте? Виберіть три психодіагностичних методики і вкажіть: назву, автора, рік створення, призначення, теоретичну підставу, приклади використання.

27. Які опитувальники самосвідомості Ви знаєте? Виберіть три психодіагностичних методики і вкажіть: назву, автора, рік створення, призначення, теоретичну підставу, приклади використання.

28. Які опитувальники міжособистісних відносин Ви знаєте? Виберіть три психодіагностичних методики і вкажіть: назву, автора, рік створення, призначення, теоретичну підставу, приклади використання.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою таких форм контролю:

1) взаємодія, вступ у комунікацію, здатність бути зрозумілим та толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості - диспути, доповіді, бесіди, командні проекти;

2) знання, розуміння та дотримання етичних принципів професійної діяльності психолога - тестування, поточне опитування, моделювання практичних професійних ситуацій з метою вирішення етичних дилем, модульна контрольна робота, реферати, есе, ректорська контрольна робота;

3) демонстрація соціально відповідальної та свідомої поведінки, слідування гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності - студентські презентації та виступи на наукових заходах, групова дискусія.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Методи навчання

Розповідь; пояснення; проблемна дискусія; ілюстрація; обговорення; демонстрація (майстер-клас); демонстрація наочних матеріалів; виконання вправ; виконання практичного завдання; презентація майстер-класу; ділові (моделюючі / психологічні ігри); участь у колективному проекті; опитування; самостійна робота.

Форми контролю

Підсумковий контроль: екзамен (40 балів).

Завдання на екзамені складається з 3 теоретичних питань.

Відповідь на теоретичне питання вважається повною, якщо її зміст повністю відповідає програмі та містить всі необхідні факти та висновки.

Грубими помилками є:

- незнання визначень основних понять предметної області й формулювань, передбачених програмою курсу;
- незнання сутності основних методів і прийомів отримання необхідних результатів.

Помилками вважаються:

- неточності визначень понять предметної області, формулювань;
- неволодіння одним з умінь і навичок, передбачених програмою, але таких, що не відносяться до грубих помилок.

Недоліками є:

- неакуратні й непослідовні записи викладу матеріалу.

31-40 бал

Повністю розкрито зміст теоретичних питань. При відповіді використано термінологію предметної області в необхідній логічній послідовності. Також здобувач демонструє вільне володіння навчальним матеріалом різного ступеня складності, використовуючи при необхідності відомості з інших навчальних дисциплін і курсів. При відповіді на додаткові питання помітне вміння розвивати систему теоретичних знань на основі самостійної роботи.

21-31 балів

При викладі фундаментальних положень основного матеріалу курсу здобувач показує

володіння програмним навчальним матеріалом, у тому числі різного ступеня складності, а також вільне оперування ним у знайомій ситуації. При відповіді допускається два-три недоліки або не більше однієї помилки. Здобувач упевнено відповідає на додаткові питання, що стосуються основних положень усього досліджуваного курсу відповідно до екзаменаційної програми.

11-20 балів

При відповіді на питання теорії виявляється не завжди усвідомлене відтворення програмного навчального матеріалу. Положення, що приводяться у відповіді, даються фрагментарно, схематично, без логічного взаємозв'язку. При відповіді на додаткові питання, що стосуються найважливіших і основних понять і фактів навчальної програми, є утруднення у використанні термінології предметної області. При відповіді здобувач не завжди може підтвердити теоретичні викладення відповідними прикладами.

0-10 балів

Відповідь здобувача демонструє лише деяке уявлення про матеріал навчального курсу. Знання практично відсутні як у теоретичній області навчальної дисципліни, так і в практичному володінні методикою аналізу.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Психодіагностика» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для екзамену (3 семест.)

Змістовий модуль 1 Теми 1-3	Змістовий модуль 2 Теми 4-7	Підсумковий контроль (екзамен)
40%	60%	100%
8 тиждень	16 тиждень	Зимова сесія

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
82-89	добре	B (дуже добре)
75-81		C (добре)
68-74	задовільно	D (задовільно)
60-67		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Опорні конспекти лекцій;	1-7
2.	Навчальні посібники; Кейси	1-7
3.	Силабус;	1-7
4.	Збірка тестових і контрольних завдань для поточного оцінювання навчальних досягнень студентів;	1-7
5.	Засоби підсумкового контролю (комплект тестових завдань для підсумкового контролю)	1-7

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Большакова А.М. Психодіагностика: Конспект лекцій. Харків: ХДАК, 2018.
2. Галян І.М. Психодіагностика: навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009
3. Приходько Ю.О. Психологічний словник-довідник: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - К.: Каравела, 2012
4. Харцій О.М. Візуальна психодіагностика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. : (модул, варіант) - Львів: Магнолія 2006, 2012.

Допоміжна література:

5. Практикум по общей психологии / Под ред. А.И. Щербакова. - М.: Просвещение, 1990. - 285с.
6. Butcher J.N. MMPI-2 (Minnesota Multiphasic Personality Inventory-2): Manual for administration and scoring (2nd ed.) / J.N.Butcher, J.R.Graham, Y.S.BenPorath, A.Tellegen, W.G.Dahlstrom, B.Kaemmer. - Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 2001. - 200 p.
7. Frydenberg E. Beyond Coping. Meeting goals, visions and challenges / E. Frydenberg. - Oxford University Press, 2002. - 176 p.
8. Moos R. H. Life transitions and crises: A conceptual overview / R.H. Moos, J. A. Schaefer. - In R. H. Moos (Ed.), Coping with life crises: An integrated approach. -New York: Plenum, 1986. - P.28- 33.

Інтернет-ресурси:

9. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
10. Пошукова система Base <https://www.base-search.net/>
- И. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>
12. Електронна бібліотека Наукова періодика України <http://www.irbisnbuy.gov.ua/>